

prof. dr hab. Zbigniew Pastuszek
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Wydział Ekonomiczny, Instytut Nauk o Zarządzaniu i Jakości
Katedra Systemów Informacyjnych i Logistyki
e-mail: zbigniew.pastuszek@mail.umcs.pl

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr. Łukasza Strzeleckiego
pt.: *Ekonomiczne aspekty funkcjonowania sportu w Polsce na podstawie programu*
Lokalny Animator Sportu,
napisanej pod kierunkiem naukowym dr hab. Anety Oniszczyk-Jastrzębek, prof. UG
i promotora pomocniczego dr. Tomasza Czuby, przedłożonej Radzie Dyscypliny
Ekonomia i Finanse Uniwersytetu Gdańskiego

1. Podstawa prawna

Podstawą przygotowania recenzji jest pismo dr. hab. Leszka Czerwonki, prof. UG, Przewodniczącego Rady Dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 27.03.2025 r. z informacją o powierzeniu mi takiego zadania decyzją Rady Dyscypliny z dn. 27.03.2025 r. oraz przesłany egzemplarz pracy.

Podstawę prawną i punkt odniesienia w opracowanej recenzji stanowi Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2024 r. poz. 1571 z późn. zm.).

2. Ocena problematyki rozpatrywanej w pracy

Tematyka dysertacji doktorskiej mgr. Łukasza Strzeleckiego koncentruje się na interdyscyplinarnym połączeniu zagadnień ekonomii, polityki społecznej i rozwoju lokalnego. Czynnikiem integrującym to podejście jest sport i zasady jego organizacji oraz finansowania.

Praca dotyczy wpływu sportu (deklaratywnie – ekonomicznego wymiaru wpływu inwestycji wspierających sport i aktywizujących mieszkańców) na gospodarkę lokalną i krajową. Przedmiot analizy stanowi program Lokalny Animator Sportu (LAS), funkcjonujący na bazie infrastruktury sportowej wytworzonej i zainstalowanej w ramach programu „Moje Boisko Orlik 2012”. Autor przedstawił analizę nakładów i korzyści z realizacji programu LAS (dla lokalnych społeczności), a także poddał analizie wybrane aspekty wpływu inwestycji w infrastrukturę sportową na rozwój gospodarczy i społeczny, zmiany na rynku pracy (w sektorze sportowym) oraz podjął próbę określenia zakresu zmian zaangażowania społeczności lokalnych w aktywność sportową.

Tematyka pracy jest aktualna i podkreśla rosnące znaczenie sportu jako narzędzia polityki zdrowotnej i społecznej. Pojawiające się – szczególnie w Polsce i w krajach Europy Środkowej

i Wschodniej – wyzwania demograficzne i zdrowotne (w tym starzejące się społeczeństwo, choroby cywilizacyjne, itd.) wymagają promocji aktywności fizycznej oraz podejmowania prób wspierania rozwoju lokalnego w tym zakresie poprzez efektywne i skuteczne wykorzystanie ograniczonych środków publicznych. Podjęcie przez Doktoranta empirycznej próby oceny systemu wsparcia i rozwoju sportu lokalnego w Polsce uważam za ważne, a przygotowana rozprawa doktorska może w pewnym ograniczonym zakresie wypełniać – niezdefiniowaną przez Autora – lukę badawczą występującą w literaturze ekonomii społecznej. Te ostrożne określenia dotyczące potencjalnego wpływu pracy na przedmiot badań rozwinę w dalszej części recenzji.

Podjęte przez Doktoranta badania są więc merytorycznie uzasadnione. Ich podmiot i zakres należą do pionierskich w Polsce zarówno w kontekście badanych grup respondentów (4 408 podmiotów należących do grup: animatorów sportu, jednostek samorządu terytorialnego oraz uczestników programu LAS), jak i przedmiotu analiz, prezentujących zagadnienia procesów decyzyjnych władz lokalnych i centralnych w zakresie finansowania sportu oraz potencjału sportu jako narzędzia rozwoju lokalnego i aktywizacji społecznej. Wśród celów swoich analiz Autor wskazał także identyfikację i zbadanie realnych efektów ekonomicznych wybranego programu sportowego (w postaci zatrudnienia, konsumpcji i inwestycji), ale w pracy trudno doszukać się elementów, które można byłoby uznać za metodycznie poprawną weryfikację tego zamiaru. Praca wnosi co prawda nowe dane empiryczne i rozwija teorię ekonomiki sportu, ale przede wszystkim integruje wiedzę na temat sportu i aktywności uczestników przedsięwzięć sportowych w perspektywie wybranych zagadnień ekonomii, socjologii i zarządzania.

Doktorant porusza się empirycznie w aktualnym i niedostatecznie zbadanym obszarze funkcjonowania polskiego społeczeństwa. Prezentuje szeroko zakrojone badania empiryczne, które niewątpliwie czynią pracę interesującą dla osób zainteresowanych sportem środowisk lokalnych, podnosząc poziom wiedzy na temat ekonomicznych aspektów sportu. Jednak jakość zaprezentowanego procesu badawczego oraz umiejętności metodyczne Kandydata wykazują istotne niedociągnięcia warsztatowe, które wywierają znaczący wpływ na ogólną ocenę całości pracy i zaprezentowanych wyników.

W dalszej części recenzji, odwołując się do wymogów stawianych ustawowo rozprawom doktorskim, dokonano oceny merytorycznej pracy. W szczególności obejmowała ona ocenę: problemu badawczego, celu pracy i przyjętych hipotez badawczych, wykorzystanych metod badawczych i źródeł informacji, struktury oraz strony formalnej pracy. Ocenę uzupełniono sformułowaniem pytań i zagadnień dyskusyjnych, skierowanych do Autora rozprawy.

3. Uwagi szczegółowe. Ocena merytoryczna zawartości rozprawy

3.1. Problem badawczy, temat i zakres rozprawy

Zaproponowany przez Doktoranta tytuł pracy jest niejednoznaczny i zbyt ogólny. Niejednoznaczność odwołuje się do frazy „*na podstawie*”, która może oznaczać jednocześnie, że program LAS jest: i) źródłem danych do analizy, że ii) całą pracę oparto wyłącznie na tym programie oraz że iii) program LAS jest przykładem ilustrującym szersze zagadnienia funkcjonowania sportu lokalnego w Polsce. Innymi słowy z tytułu nie wynika, czy Autor analizuje sam program, czy też używa go jako *case study* do szerszych uogólnień. Po analizie treści pracy czytelnik dochodzi do wniosku, że zawiera ona jednak elementy odwołujące się do określenia zawartego w p. iii) przytoczonej listy, tj. obejmuje także inne elementy i dane statystyczne, będące

próbą uogólnienia wniosków płynących z realizacji programu LAS na szersze zagadnienie rozwoju sportu lokalnego w Polsce.

Z kolei zbyt duża ogólność tytułu pracy w stosunku do jej zawartości znajduje swoje potwierdzenie w sformułowaniu „*ekonomiczne aspekty funkcjonowania sportu w Polsce*”. W moim przekonaniu jest ono zbyt szerokie w stosunku do wąskiego i bardzo konkretnego segmentu analizy, jaki prezentuje sobą analizowany program LAS.

Sposób budowy tytułu pracy sugeruje brak precyzji badawczej Doktoranta, mający swoje odbicie także w innych częściach pracy, o czym piszę w dalszej części recenzji.

Badania literaturowe przedstawione przez Autora tworzą płaszczyznę odniesienia i podstawę badań empirycznych, skoncentrowanych na analizie czynników determinujących aktywizację sportową uczestników badanego programu (oraz w szerszym ujęciu innych programów o zbliżonym charakterze). Zakres merytoryczny rozprawy jest aktualny poznawczo i choć bardziej potwierdza umiejętność skoncentrowania się Doktoranta na aktualnych zagadnieniach praktycznych dotyczących wybranego segmentu analizy niż na problemach badawczych w dyscyplinie ekonomii i finansów, to jednak można uznać, że zarówno wybór problemu badawczego, zastosowana metodyka badawcza, jak i zaprezentowana przez Autora wiedza dziedzinowa, spełniają wymogi ustawowe stawiane dysertacjom doktorskim i potwierdzają posiadanie przez Kandydata ogólnej wiedzy w dyscyplinie.

3.2. Cel i teza rozprawy oraz pytania badawcze

Doktorant sformułował cel główny rozprawy, jakim było (cyt.): „*zbadanie sposobu funkcjonowania Lokalnych Animatorów Sportu*” (s. 175 rozprawy). Dla potrzeb głównego celu badania Doktorant określił także cele szczegółowe w brzmieniu (*ibidem*):

1. „*Jakie przełożenie na zwiększenie przychodów z turystyki ma wzrost inwestycji w infrastrukturę sportową w danym mieście?*”
2. *Czy praca Lokalnych Animatorów Sportu przyczynia się do obniżenia kosztów opieki zdrowotnej?*
3. *W jakim stopniu wydarzenia sportowe stymulują gospodarkę w danym mieście?*
4. *Czy pozyskiwanie na stopniu lokalnym talentów sportowych, które potem odnoszą sukcesy w sporcie krajowym pomaga w promocji danego regionu?*”

Weryfikacji celów rozprawy służy pięć hipotez badawczych w brzmieniu (s. 175, 176):

- „*Hipoteza 1: Wzrost inwestycji w infrastrukturę sportową na poziomie lokalnym, wspierany programem Lokalny Animator Sportu, przyczynia się do zwiększenia przychodów z turystyki sportowej i generowania miejsc pracy w danym regionie.*”
- *Hipoteza 2: Program Lokalny Animator Sportu ma pozytywny wpływ na aktywność fizyczną mieszkańców na poziomie lokalnym, co przekłada się na obniżenie kosztów związanych z opieką zdrowotną.*
- *Hipoteza 3: Wzrost liczby wydarzeń sportowych w ramach sportu amatorskiego w danym regionie przekłada się na zwiększenie przychodów ze sprzedaży sprzętu sportowego, wpływów z reklamy i sponsoringu, co stymuluje gospodarkę lokalną.*
- *Hipoteza 4: Istnieje pozytywny związek między inwestycjami w sport młodzieżowy na poziomie lokalnym a rozwojem talentów sportowych i sukcesami w sporcie krajowym, co ma wpływ na reputację regionu.*

- *Hipoteza 5: Program Lokalny Animator Sportu wpływa na długoterminowy wzrost aktywności fizycznej społeczności lokalnych, co może przyczynić się do obniżenia kosztów opieki zdrowotnej i poprawy jakości życia mieszkańców danego regionu.*

Choć cel główny badania jest mało precyzyjny (bo co oznacza określenie: „zbadanie sposobu funkcjonowania”?). Dopiero jego połączenie z celami szczegółowymi i hipotezami prowadzi do rozwinięcia jego brzmienia i koncentruje uwagę czytelnika na ekonomicznych, społecznych i zdrowotnych efektach działania programu LAS, co jest zgodne z tematyką pracy. Ponadto:

- cel nr 1 („*Jakie przełożenie na przychody z turystyki ma wzrost inwestycji w infrastrukturę?*”) jest powiązany z hipotezą 1 (odnoszą się do wpływu inwestycji na turystykę i zatrudnienie);
- cel drugi powiązany jest z hipotezami 2 i 5 (odnoszą się do zdrowia publicznego i aktywności fizycznej);
- cel trzeci wiąże się z hipotezą 3 (analizują wpływ wydarzeń sportowych na gospodarkę lokalną);
- zaś cel czwarty („*Czy lokalne talenty sportowe promują region?*”) powiązany jest z hipotezą 4 (dotyczą promocji regionu przez sukcesy sportowe).

Hipoteza nr 5 pokrywa się częściowo z hipotezą nr 2, ponieważ obie dotyczą wpływu aktywności fizycznej na zdrowie i jakość życia. Moim zdaniem można je było połączyć lub wyraźniej rozgraniczyć. Z kolei cel główny rozprawy mógłby być sformułowany nieco szerzej, np. „*Zbadanie ekonomicznych i społecznych efektów funkcjonowania programu Lokalny Animator Sportu*”. W tym brzmieniu odzwierciedlałby pełniej zakres przedstawionych hipotez. Natomiast cele szczegółowe są raczej pytaniami badawczymi – należało je przekształcić w brzmienie (formę) celów – np. „*Zidentyfikowanie wpływu inwestycji w infrastrukturę sportową na przychody z turystyki*”.

Istotną wadą pracy jest fakt „zweryfikowania” jednej z hipotez (hipoteza nr 5) pomimo faktu, że w różnych częściach rozprawy ma ona różne brzmienie i różny zakres. Hipoteza nr 5 w brzmieniu: „*Środki publiczne inwestowane w program Lokalny Animator Sportu przynoszą wyższy zwrot społeczno-ekonomiczny w porównaniu z innymi inicjatywami publicznymi, np. promocją turystyki*” występuje na stronach nr 13 i nr 218, zaś hipoteza nr 5 w brzmieniu: „*Program Lokalny Animator Sportu wpływa na długoterminowy wzrost aktywności fizycznej społeczności lokalnych, co może przyczynić się do obniżenia kosztów opieki zdrowotnej i poprawy jakości życia mieszkańców danego regionu*” pojawia się na stronie 176. **Pojawia się pytanie: która z „hipotez nr 5” jest właściwa? Która z „hipotez nr 5” została zweryfikowana w trakcie badań?**

Analizując sposób prezentacji treści rozprawy oraz zakres pytań i hipotez badawczych należy stwierdzić, że są one ze sobą powiązane, a znalezienie empirycznie uzasadnionej odpowiedzi na postawione pytania badawcze może przyczyniać się do osiągnięcia nadrzędnego celu pracy. Zazwyczaj jest to oczekiwany ciąg zdarzeń badawczych, mających na celu rozwiązanie postawionego problemu badawczego rozprawy. W przypadku analizowanej pracy Doktorant **niestety nie sformułował wyraźnie problemu badawczego, co jest istotną wadą metodyczną**. W pracy nie zostały także literalnie wymienione cele poznawcze i użytkowe rozprawy. Czytelnik musi się doszukiwać tych elementów w różnych częściach tekstu i samodzielnie interpretować zapisy rozprawy. Jest to w moim przekonaniu najistotniejsza słabość pracy.

3.3. Metody badawcze i źródła informacji

Autor wykorzystuje w procesie badawczym adekwatne metody badań oraz sprawnie posługuje się odpowiednio dobraną literaturą i źródłami naukowymi. W pracy wykorzystano:

- analizę krajowej (w przeważającym zakresie) i zagranicznej literatury naukowej;
- metody badań empirycznych z wykorzystaniem kwestionariuszy ankietowych;
- metody prostej analizy statystycznej danych oraz graficznej prezentacji wyników obliczeń.

Wykorzystane metody i techniki badawcze służą realizacji celów przyjętych w dysertacji, zostały odpowiednio dobrane, a Doktorant relatywnie dobrze wykorzystuje je w odpowiednich etapach procesu badawczego.

3.4. Struktura pracy

Recenzowana rozprawa o całkowitej objętości 255 stron (w tym: 222 stron zasadniczego tekstu, 9 stron wykazu literatury – łącznie 152 pozycje – oraz 15 stron załączników empirycznych) ma poprawną strukturę. Otwiera ją streszczenie w j. polskim i j. angielskim (ss. 2-7), wykaz trzech publikacji Doktoranta (w tym jedna autorska, s. 8), spis treści (ss. 10-11) oraz wstęp, określający cel pracy, hipotezy badawcze i strukturę pracy (ss. 12-17). Zasadniczą treść rozprawy podzielono na pięć rozdziałów, z których cztery mają charakter teoretyczny (łącznie 151 stron), zaś rozdział piąty (łącznie 41 stron) prezentuje pobieżną analizę wyników badań empirycznych i płynące z niej wnioski. Całość zamyka zakończenie (ss. 217-222) zawierające również pobieżną weryfikację hipotez badawczych.

Struktura dysertacji zaproponowana przez Doktoranta jest spójna z celem rozprawy, przedstawia elementy procesu badawczego oraz stosunkowo przejrzysto prezentuje przeprowadzone badania. W moim przekonaniu rozdział trzeci (pt. „*Marketing sportowy a marketing sportu*”) jest zbędny, a jego elementy można było zawrzeć w treści rozdziału drugiego.

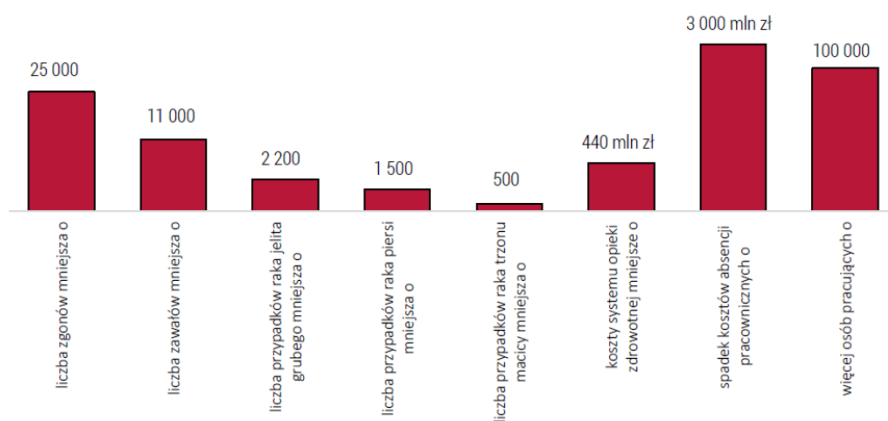
Wnioski z badań zostały formułowane dość ogólnie. Konstrukcja struktury w kontekście sposobu prezentacji metodyki badawczej i schematu postępowania badawczego jest zaskakująca i zmusza czytelnika do poszukiwania odpowiednich elementów metodycznych w całości rozprawy. Oczywiście Doktoranci dysponują pewną swobodą ustalania kształtu struktury swoich prac naukowych, ale wymagane jest stosowanie pewnych standardów, w których – niemal tradycyjnie – część metodyczna rozprawy prezentowana jest w rozbudowanym wprowadzeniu lub w części empirycznej pracy. W analizowanym przypadku jest ona rozłożona na różne elementy i zaprezentowana w różnych częściach pracy – głównie we *Wstępie* oraz w rozdziale piątym i w *Zakończeniu*. Utrudnia to analizę treści pracy oraz wykazuje istotne braki warsztatowe Autora, które powinny być skorygowane przez Państwa Promotorów na etapie pisania lub korekty merytorycznej rozprawy, przed jej złożeniem. Niestety tak się nie stało. Ponadto Autor myli metodykę badania empirycznego z metodyką dysertacji, co jest szczególnie widoczne w rozdziale piątym.

3.5. Strona formalna pracy

Autor rozprawy posługuje się zrozumiałymi konstrukcjami, dobrą stylistyką, a poziom jakości terminologii, składu tekstu, interpunkcji i doboru narzędzi wizualizacyjnych można uznać za prawidłowy. W treści rozprawy występują drobne usterki stylistyczne i redakcyjne. Doktorant stosuje także kilka skomplikowanych rysunków/schematów, których czytelność jest bardzo niska,

co dodatkowo utrudnia lub uniemożliwia czytelnikowi przyswajanie tekstu lub ich przekazu (por. rys. 18, s. 91; rys. 19, s. 92; rys. 20, s. 95; rys. 21, s. 96; rys. 30, s. 121; czy rys. 31, s. 138).

Istotnym problemem pojawiającym się w wielu miejscach pracy jest brak precyzji komunikacji z czytelnikiem. Wspominałem już o usterkach metodycznych, ale muszę wymienić brak umieszczenia informacji o mianach jednostek prezentowanych na rysunkach (zob. np. rys. 1, s. 29; rys. 4, s. 36; rys. 6, s. 38 itd.) i w tabelach (zob. np. część tab. 3, s. 67). W żadnej pracy ekonomicznej, a w szczególności – w rozprawie doktorskiej – nie powinny także pojawiać się rysunki dezinformujące lub manipulujące danymi. Przykładem jest rys. 13 ze strony 61 (zob. poniżej), który trudno interpretować (różne skale, różne miana, brak proporcji).

Rys. 13. Spodziewane korzyści z większej aktywności fizycznej

Źródło: *Ocena korzyści społecznych i inwestycji w sport w odniesieniu do ponoszonych kosztów*, streszczenie raportu, Instytut Badań Strukturalnych, Ministerstwo Sportu i Turystyki, październik 2016.

3.6. Kwestie dyskusyjne i pytania do Doktoranta

Przyjęta w rozprawie metodyka (jej elementy musimy wyszukiwać w różnych partiach tekstu) jest dość standardowa dla oceny programów publicznych. Pracy brakuje wyraźnie innowacyjnych podejść metodologicznych. Doktorant nie zidentyfikował jednoznacznie problemu badawczego, a hipotezy zostały sformułowane dość ogólnie i – co zaskakujące – jedna z nich została pozytywnie „zweryfikowana” przez Autora pomimo zdublowania co do numeracji (hipoteza nr 5) oraz diametralnych różnic brzmienia i zakresu poznawczego.

Kandydat wykazał się także brakiem precyzji metodologicznej, a w rozprawie pojawiają się problemy terminologiczne. Dla przykładu – w procesie „analizy kosztów i korzyści”, stanowiącej jeden z głównych celów pracy (s. 12) brakuje jednoznaczności. Czy Autor ma na myśli typową, formalną analizę typu „*cost-benefit analysis*” czy tylko prosty opis efektów programu LAS z odniesieniem do wymiaru finansowego podjętych działań? Podobnie, pisząc o „*efektach ekonomicznych*” (ss. 12, 40) czy o tym, jak finansowanie projektu analizowanego w pracy „*wpływa na budżety lokalne*” (ss. 3, 4, 12, 16) – nie wymienia konkretnych wskaźników mierzących takie efekty. Czytelnik nie poznaje wskaźników finansowych, a jedynie wybrane i bardzo nieliczne wskaźniki mikro i makroekonomiczne.

Niewystarczająco precyzyjnie określony został przedmiot i finalny cel analiz oraz horyzont czasowy możliwości zastosowania potencjalnych wniosków płynących z rozprawy. Nie wiemy, czy uzyskane efekty mają charakter pośredni, czy bezpośredni, a nawet jeśli Autor używa takich stwierdzeń, to nie podaje precyzyjnych danych na ich potwierdzenie.

W pracy brakuje odniesienia do jakiegokolwiek teorii ekonomicznej. Na jakiej teorii ekonomicznej opiera się badanie? Jakie są założenia co do funkcji użyteczności? Przecież Autor badając trzy grupy respondentów mógł podjąć próbę określenia konkretnych wskaźników ekonomicznych, w szczególności adekwatnych do oceny efektywności programów społecznych, jak np. SROI (*Social Return on Investment*) – społeczny zwrot z inwestycji (zwłaszcza, że Autor pisze w pracy np. o zagadnieniu CSR). Doktorant nie podjął próby zastosowania znanych metod lub konstrukcji własnej metody wyceny efektów zdrowotnych (w kontekście ekonomicznego wymiaru zdrowia publicznego) bądź zmian jakości życia publicznego wynikającego z realizacji programu LAS, wpisujących się np. w teorię dóbr publicznych.

Rozprawa nie jest odpowiednio doprecyzowana w kontekście wskazania unikalności metodologicznej, identyfikacji konkretnego wkładu teoretycznego do teorii ekonomii, a także wskazania wskaźników efektywności ekonomicznej programu LAS, czy np. porównania efektywności programu ze zrealizowanymi programami międzynarodowymi.

Doktorant stosuje metody nieadekwatne do celów badania; stosuje wyłącznie badania ilościowe (ankietowe) do analizy zjawisk, które wymagają podejścia mieszanego lub jakościowego. Ocena „funkcjonowania programu” wymaga analizy procesów, mechanizmów i kontekstów, czego nie można osiągnąć wyłącznie przez kwestionariusze CATI/CAWI (*Computer Assisted Telephone Interviewing/Computer Assisted Web Interviewing*).

W przedstawionym badaniu brakuje grup kontrolnych. Badanie nie przewiduje porównania z regionami/jednostkami, w których program nie jest realizowany. Sytuacja taka uniemożliwia wykazanie przyczynowości i wyizolowanie wpływu programu od innych czynników mających wpływ na lokalne środowiska. Ponadto można zidentyfikować problem z operatem losowania. Autor popełnił bowiem błąd systematyczny. Wszyscy respondenci są (byli) już uczestnikami programu, co prowadzi do błędu selekcji. Przecież osoby uczestniczące w programie mogą mieć inne predyspozycje do aktywności fizycznej niż osoby nieuczestniczące. Ponadto badanej populacji brakuje reprezentatywności dla populacji generalnej.

W pracy brakuje także uzasadnienia wielkości próby badawczej. Przy $n = 1\,375$ dla animatorów, błąd $\pm 3\%$ sugeruje nieproporcjonalnie dużą próbę w stosunku do populacji generalnej animatorów w Polsce, a brak informacji właśnie o wielkości populacji generalnej animatorów uniemożliwia ocenę reprezentatywności próby. Ponadto próba losowa (bez uwzględnienia struktury regionalnej, demograficznej czy ekonomicznej) może prowadzić do niereprezentatywnych wyników, szczególnie gdy analizowane zjawiska mogą się różnić między regionami (tzw. brak stratyfikacji próby, czyli podziału próby na warstwy i pobrania z każdej z nich niezależnych próbek w celu zmniejszenia jej wielkości przy jednoczesnym zachowaniu reprezentatywności). Pomijam niedostateczną charakterystykę próby, tj. ograniczenie charakterystyki respondentów tylko do podstawowych zmiennych demograficznych (płeć, wiek, lokalizacja), co jest niewystarczające dla potrzeb badania ekonomicznego (tj. brakuje informacji o statusie ekonomicznym uczestników, wykształceniu, doświadczeniu zawodowym, czy wielkości gospodarstw domowych).

Niewątpliwie dysertacja posiada podstawowe elementy metodologiczne typowe dla nauk ekonomicznych i realizuje – co prawda na relatywnie niskim poziomie – cele wpisujące się w dyscyplinę nauk ekonomii i finansów. Do elementów tych zaliczam: analizę kosztów i korzyści finansowych, analizę wpływu programu LAS na budżety lokalne (ekonomika sektora publicznego), analizę wybranych źródeł finansowania programu LAS (finanse publiczne), analizę

długofalowych efektów ekonomicznych inwestycji sportowych (ekonomia rozwoju regionalnego), analizę efektów zatrudnienia lokalnych animatorów sportu (ekonomia pracy), czy też – w szerszym zakresie – szczegółową analizę rozwoju rynku usług sportowych w Polsce, wpisującą się w obszar zainteresowań ekonomii sportu.

Praca jest wyraźnie ukierunkowana na aspekty finansowe (koszty, korzyści, budżety) i uwzględnia uczestników procesów (jednostki samorządu terytorialnego, animatorzy, mieszkańcy) w perspektywie długoterminowej, z elementami podejścia systemowego. Autor podjął próbę uwzględnienia wieloaspektowej analizy kosztów i korzyści w kontekście realizacji projektów sportowych i ich wpływu na finanse publiczne oraz długoterminowy rozwój lokalny.

Analiza treści rozprawy nasuwa liczne uwagi polemiczne i pytania. **Dlatego proszę Doktoranta o pisemne ustosunkowanie się do następujących kwestii:**

- a) Metodyka rozprawy – proszę Kandydata o przedstawienie kompletnej metodyki rozprawy (przed terminem publicznej obrony pracy). Proszę, aby zawierała ona prawidłowo sformułowane elementy i odpowiedzi na istotne zagadnienia metodyczne, tj.:
 1. W przestrzeni jakiej teorii ekonomicznej Doktorant lokalizuje swoją rozprawę?
 2. W jaki sposób Doktorant uzasadni lokalizację tematyki dysertacji w dyscyplinie ekonomii i finansów?
 3. Jaki rodzaj podejścia badawczego zastosowano w dysertacji?
 4. Jaki jest problem badawczy rozprawy?
 5. W jaki sposób i w jakim zakresie z problemem badawczym rozprawy korespondują cele rozprawy (cel główny i cele szczegółowe) oraz hipotezy badawcze?
 6. Proszę o charakterystykę celów poznawczych, metodycznych i użytecznych rozprawy.
 7. Jaki jest schemat postępowania badawczego i model badawczy rozprawy?
 8. Proszę o charakterystykę wykorzystanych metody i techniki badawczych typowych dla dyscypliny ekonomia i finanse.
 9. Jaki jest zakres przedmiotowy, podmiotowy, przestrzenny i czasowy badań?
 10. Proszę o pełną charakterystykę sposobu doboru próby badawczej z wyszczególnieniem jej typu (probabilistyczna, nieprobabilistyczna), operatów losowania i opisem procesu warstwowania próby.
 11. Proszę o opis procesu tworzenia, weryfikacji i walidacji narzędzia badawczego.
 12. Proszę także o szczegółowy opis techniczno-organizacyjny procesu gromadzenia danych empirycznych metodami CATI/CAWI i informację na temat podmiotu realizującego badania empiryczne.
 13. Proszę o charakterystykę wykorzystanych metod analizy danych.
 14. W odniesieniu do hipotez badawczych – w moim przekonaniu hipotezy nie są falsyfikowalne, tj. są sformułowane w sposób, który utrudnia ich empiryczne testowanie. Brakuje określenia kierunku zależności w części z nich. Ponadto Doktorant myli korelacje z przyczynowością, a hipotezy sugerują związki przyczynowo-skutkowe bez możliwości ich udowodnienia w ramach zastosowanej metodologii. Proszę więc o zestawienie tabelaryczne przedstawiające weryfikację hipotez badawczych wraz z charakterystyką czynników weryfikujących poszczególne hipotezy, odwołaniem do adekwatnych części/stron pracy, w których taka weryfikacja następuje oraz potwierdzających trafność i rzetelność wyników badań. Wymagane jest bowiem

metodyczne doprecyzowanie: i) jakie konkretnie metody ekonometryczne/statystyczne Autor wykorzystał w celu weryfikacji hipotez badawczych oraz ii) jakie konkretne wskaźniki sukcesu służą weryfikacji poszczególnych hipotez badawczych.

15. Proszę o wyjaśnienie, którą hipotezę badawczą „nr 5” Autor „zweryfikował” w rozprawie? Hipotezę nr 5 w brzmieniu: „*Hipoteza 5: Środki publiczne inwestowane w program Lokalny Animator Sportu przynoszą wyższy zwrot społeczno-ekonomiczny w porównaniu z innymi inicjatywami publicznymi, np. promocją turystyki*” (s. 13 i s. 218) czy też hipotezę nr 5 w brzmieniu: „*Hipoteza 5: Program Lokalny Animator Sportu wpływa na długoterminowy wzrost aktywności fizycznej społeczności lokalnych, co może przyczynić się do obniżenia kosztów opieki zdrowotnej i poprawy jakości życia mieszkańców danego regionu*”? (s. 176). Która z „hipotez nr 5” jest właściwa? Która została zweryfikowana w trakcie badań?
 16. Jak Doktorant może scharakteryzować różnice pomiędzy metodyką badania empirycznego a metodyką dysertacji doktorskiej?
 17. Proszę o klasyfikację spektrum czynników realizujących cele poznawcze, metodyczne i utylitarne rozprawy, będących efektem zrealizowanych badań.
- b) Czy możliwe jest uogólnienie wniosków badawczych na inne programy sportowe realizowane w Polsce? Jeśli tak – to w jakim zakresie, a jeśli nie – to dlaczego?
 - c) Jakie są ograniczenia badawcze zrealizowanych przez Doktoranta badań?
 - d) Jakie są potencjalne przyszłe kierunki badań rozwijających badania przeprowadzone przez Doktoranta?

4. Wniosek końcowy

Rozprawa doktorska powinna być potwierdzeniem dostrzegania przez Doktoranta problemu badawczego i umiejętności jego rozwiązania z wykorzystaniem odpowiednich dla dyscypliny metod badawczych. Pan mgr Łukasz Strzelecki zaprezentował w treści dysertacji podstawową wiedzę w dyscyplinie ekonomii i finansów (w szczególności w kontekście rozwoju ekonomii społecznej i ekonomii sportu) oraz minimalną sprawność w posługiwaniu się metodami i narzędziami badawczymi, typowymi dla nauk ekonomicznych. Przedstawiona do oceny praca o zaproponowanej tematyce może być przedmiotem przewodu doktorskiego w jednostce naukowej posiadającej uprawnienia naukowe w dyscyplinie nauk o zarządzaniu i jakości lub finansów i ekonomii.

Doktorant przedstawił analizy literaturowe, analizę danych gospodarczych oraz przeprowadził badania empiryczne służące praktycznej realizacji celów rozprawy i weryfikacji jej hipotez badawczych. Realizując główny cel pracy, jakim było „*zbadanie wpływu programu Lokalny Animator Sportu na aktywizację mieszkańców małych miejscowości oraz ich zaangażowanie w działalność sportową*”, Autor przeprowadził ogólną analizę kosztów i korzyści finansowych związanych z realizacją programu. Badał także (identyfikując źródła) wpływ jego finansowania na budżety lokalne. Istotną rolę w przedstawionych badaniach odegrała próba analizy długofalowych efektów ekonomicznych inwestycji w rozwój sportu na poziomie lokalnym (w tym: wzrost liczby uczestników wydarzeń sportowych, poprawa infrastruktury sportowej, zatrudnienie animatorów). Praca miała również na celu zrozumienie, w jaki sposób programy takie jak „Lokalny Animator Sportu” przyczyniają się do tworzenia nowych miejsc pracy w sektorze sportowym oraz jakie

korzyści ekonomiczne wynikają z zatrudnienia animatorów, rozwoju rynku usług sportowych i zwiększenia inwestycji w infrastrukturę sportową.

Praca ma wyraźnie interdyscyplinarny charakter, łącząc zagadnienia sportowe z analizą ekonomiczno-finansową, co jest typowe dla badań nad ekonomiką sportu i polityką publiczną. Doktorant wykonał adekwatne analizy i zrealizował prosty proces wnioskowania, zmierzający do zweryfikowania przyjętych hipotez badawczych i realizacji celów pracy.

Konkludując:

- w zaprezentowanych badaniach Autor posłużył się danymi empirycznymi pochodzącymi z badań własnych, umiejscowił prowadzone badania w szerszej perspektywie dostępnych informacji krajowych i międzynarodowych oraz wykorzystał rozbudowaną analizę literatury krajowej i międzynarodowej w celu realizacji zamierzeń badawczych postawionych przed rozprawą, teoretycznie i merytorycznie wpisującą się w zagadnienia dyscypliny ekonomii i finansów; tym samym wykazał się podstawową samodzielnością badawczą oraz umiejętnościami warsztatowymi, wymaganymi od kandydatów i kandydatek do stopnia naukowego doktora w myśl art. 187.1. *Ustawy o szkolnictwie wyższym*;
- dysertacja zawiera elementy oryginalne, będące wkładem Doktoranta w rozwój wiedzy na temat ekonomii sportu w Polsce, w szczególności w kontekście analizy i oceny problemu wpływu realizacji programu LAS na rozwój lokalny; tym samym spełniony jest wymóg art. 187.2. *Ustawy o szkolnictwie wyższym*, określający przedmiot rozprawy doktorskiej jako „*oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej albo oryginalne dokonanie artystyczne*”.

Uwzględniając powyższe uwagi uznaję, że **recenzowana rozprawa doktorska mgr Łukasza Strzeleckiego w minimalnym stopniu spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim** w obowiązującej Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2024 r. poz. 1571 z późn. zm.), tj. w szczególności **stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego**, który identyfikuję jako **określenie i empiryczna weryfikacja czynników determinujących wpływ programu „Lokalny Animator Sportu” na aktywizację mieszkańców małych miejscowości oraz ich zaangażowanie w działalność sportową**. Recenzowana rozprawa wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Kandydata w dyscyplinie nauk ekonomii i finansów w obszarze ekonomii sportu oraz podstawową umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Dlatego wnioskuję do Rady Dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu Gdańskiego o przyjęcie rozprawy i dopuszczenie jej do publicznej obrony.

Lublin, 7. czerwca 2025 r.